

Kopl Svitski

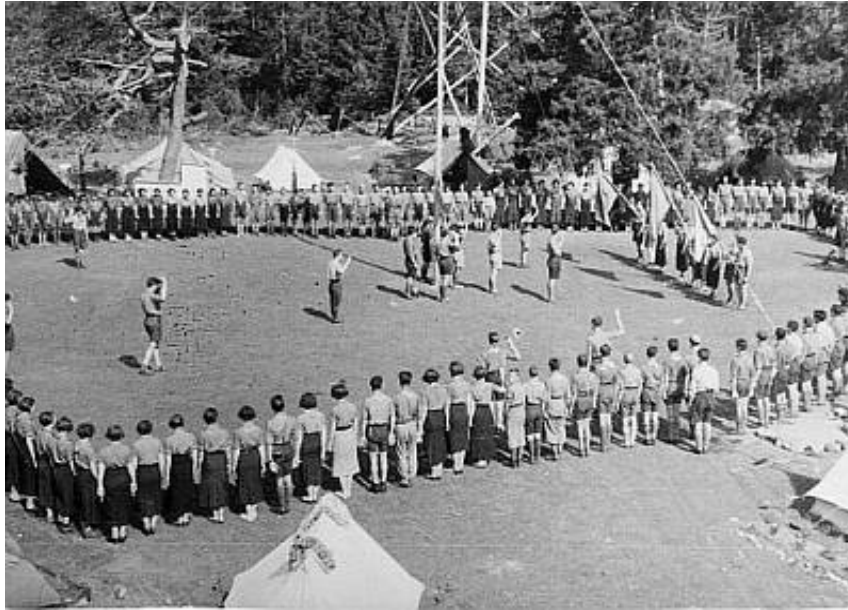
Katkend raamatust „Mälestused” (2009)

Hashomer Hazair

Nagu igal pool maailmas, olid ka Tartus noorte sionistlikud organisatsioonid: vasakpoolse orientatsiooniga Hashomer Hazair ja revisionistlikku sionismi pooldav Beitar. Mina astusin Hashomer Hazairi 14-aastaselt, samal ajal olin ka skautide maleva liige. Minu õde oli Beitaris. Ühel päeval kutsus õde mind ühele Beitari üritusele. Toimus koosolek, kus esines külaline välismaalt. Pärast koosolekut pildistati kõiki - nii sattusin ühele Beitari fotole.

Hashomeris olin suhteliselt aktiivne. Võtsin osa kõikidest üritustest ja sellele kulus suurem osa vabast ajast. Olin *mahaneedes* (laagrites) Vapramäel, Väana-Jõesuus (Selles laagris sai kakluses beitaristidega surma Tallinna poiss Zvi Ogus) ja Siguldas. Kui meil ei olnud *madrihi* (juhendajat), kes tavaliselt saadeti meile Lätist või Leedust, täitsin mina *madrihi* kohuseid. Hashomeris toimusid kõik üritused ja omavaheline suhtlemine ainult heebrea keeles.

Suvel käisime Emajõel paadiga sõitmas. Vabaduse silla juures oli paadisadam, kust üürisime paadi. Harilikult võtsime kahe aerupaariga paadi ning sõudsimme vastuvoolu ujula taha, mõnikord Kvissentali ja siis triivisime allavoolu tagasi linna.

Talvel oli peamine ajaviide uisutamine. Linnas oli palju liuvälju: Toomemäe tenniseväljakul, Viljandi tänaval Estika õuel, Kalevi tänava Tütarlaste Gümnaasiumi õuel, Juudi Gümnaasiumi hoovis.

Nii möödus aeg kuni 1939. aasta kevadeni.

Aprillikuus leiti, et ma olen küps sõitma Palestiinasse ja kibutsis töötama. Seega, mai alguses sõitsin Riiga Hahsharale end Palestiinasse sõiduks ette valmistama. Plaani järgi pidin Riist edasi sõitma maale, kuid mind jäeti linna. Riia linna Hahshara asus Dzirnava (Veski) tänav 126, kahekorruselises puumajas. Elasime täielikus kommuunis: käisime tööl ja meie palk läks kommuunile.

Alguses töötasin koos ühe poisiga linnaäärses aiandis, mille peremees oli juut. Sel ajal kasvuhooneid ei olnud, olid suured lavad, kus kasvasid põhiliselt kurgid. Hommikul tuli lavaaknad üles tõsta ja teha esimene kastmine. Päeva jooksul tuli teha igasugust muud aiatööd - rohida ja käru lükata. Öhtul oli teine kastmine.

Augustikuus saadeti mind tööle värvimisvabrikusse Tempo, mis asus Sarkandaugaval Provodniki territooriumil. Seal värviti kangaid, sukki, sokke ja muid tekstiiltooteid. Töötasin trummelkuivatil. Kangas või muud tooted tuli laduda ühtlaselt trumliisse ning trummel pöörlema panna. Trumli käivitamine toimus transmissioonirihmade viimisega veoseibidele. Töötasin kahe trumliga.

Hahshara ligiduses olid suured laod, kuhu saabus igasuguseid kaupu, ka pärast tööaega. Ladude omanikud käisid meie juures laadijaid kauplemas. Alati leidis keegi, kellega käisime kommuunile lisaraha teenimas.

Õhtuti olid meil loengud, ühislaulmised, tantsiti hoirat. Mõned korrad kuus käidi kinos ja teatris. Riia operis õnnestus näha etendusi "Carmen"i ja "Mazepa". Protestiks juutide tagakiusamise vastu Saksamaal kutsusime ka teisi üles mitte minema kinodesse, kus linastusid saksa filmistuudio UFA filmid.

Nii möödus aeg. Meid oli kommuunis umbes nelikümmend. Vahepeal tulid ka sertifikaadid ja juhatus valis välja inimesi, keda saata Palestiinasse.

Minu sealviibimise ajal sõitis ära üheksa inimest. Mul oli lootus saada sertifikaat Palestiinasse sõiduks 1940. aasta alguses.

Riias töötamiseks pidi olema töölouba. Need, kes ei olnud Läti kodanikud, töötasid kokkuleppel peremeestega, tänapäeva mõistes illegaalselt, ümbrikupalga eest. Eesti passiga võis Lätis olla kaks kuud. Nii tuli iga kahe kuu tagant sõita Valka, ületada Läti-Eesti piir ning paari tunni pärast tulla sama teed tagasi, uue kuupäevaga tempel passis.

1939. aasta 1. septembril algas Teine maailmasõda. Seoses sellega lõpetas Inglismaa sertifikaatide andmise Palestiinasse sõiduks. Seega, Hahshara ei saanud enam täita oma eesmärki ja oktoobris otsustati tegevus lõpetada. Kaks inimest otsustas üritada illegaalselt Palestiinasse jõuda. Nende saatust ma ei tea. Mina tulin tagasi Tartusse.